

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~

Egz. Nr 1

Plk dypl. Stefan TRETYN

OBRONA PUŁKU (pz, pcz)
(Wykład)

Mada

~~42495~~

WARSZAWA

STYCZEN

1981

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

**WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ**

~~JAWNE~~

~~SECRET~~

~~SECRET~~

Egz. Nr 1

Plk dypl. Stefan TRETYN

**OBRONA PUŁKU (pz, pcz)
(Wykład)**

Made

~~SECRET~~ 42495

18.03.
pod. 800-940
1.30

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

JAWNE

KATEDRA TAKTYKI OGOLNEJ

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1989 roku
art. 66 ust. 2
Pz.U. RP Nr 11 poz. 95)
podpis

~~Podpisano~~
~~W dniu~~
~~roku~~

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

~~Podpisano~~
Egz. nr ... 1

ZATWIERDZAM
SZEF KATEDRY TAKTYKI OGOLNEJ

płk dypl. Witold WÓJCIK

TEMAT: "OBRONA PUŁKU /pz,pcz/"

W y k ł a d

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr ewid. ~~42495~~

OPRACOWAŁ:

płk dypl. Stefan TRETYN

PLAN WYKŁADU

WSTEP

I. ZASADY OGOLNE

1. Obrona, jej istota i współczesny charakter.
2. Warunki przejścia do obrony.
3. Rola, miejsce, możliwości i zadania pułku w obronie.
4. Elementy obrony pułku:
 - a/ Ugrupowanie bojowe;
 - b/ System ognia;
 - c/ Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony.

II. NIEKTÓRE PROBLEMY ORGANIZACJI OBRONY PRZEZ PUŁK

III. PROWADZENIE OBRONY PRZEZ PUŁK

ZAKONCZENIE

Załączniki: Nr 1 Wykaz literatury zalecanej do samodzielnego studiowania.

Nr 2 Wykaz materiałów, które mogą być wykorzystane w czasie wykładu.

WSTEP.

Założenia doktrynalne zakładają dominację działań zaczepnych. Trudno jednak widzieć sens istnienia działań zaczepnych bez działań obronnych. W każdym warunkach obrona jest nieuchronną koniecznością i z reguły dla słabszego, rodzajem działań wymuszonych¹⁹², ale często koniecznych. Teoria naszej nauki wojennej słusznie więc zakłada, że nawet w warunkach użycia broni jądrowej obrona jest obok natarcia drugim zasadniczym rodzajem działań bojowych. Stąd też w programach nauczania słuchaczy, szkolenia wojsk wiele czasu i uwagi poświęca się opanowaniu przez dowódców wszystkich szczebli dowodzenia, oficerów sztabu zasad organizacji i prowadzenia obrony.

Zgodnie z programem studiów w ASG na obronę dla słuchaczy I kursu grup ogólnowojskowych przeznaczona jest ogółem 91 godzin

- z tego: wykłady 14 godz.
- repetycje 4 godz.
- seminarium - 4 godz.
- zajęcia grup. 63 godz.
- ów.kontrolne - 6 godz.

Ponadto problematyka obrony rozpatrywana jest w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych i ćwiczeniu szkieletowym.

I. ZASADY OGÓLNE

1. Obrona, jej istota i współczesny charakter

Obrona jest obok natarcia podstawowym a jednocześnie wymuszonym i przejściowym rodzajem działań bojowych wojsk, której zadaniem jest zatrzymanie lub odparcie natarcia nieprzyjaciela i stworzenie warunków do przejścia do natarcia.

Do obrony wojska przechodzą czasowo gdy natarcie jest niemożliwe lub niecelowe oraz gdy zachodzi konieczność zaoszczędzenia sił i środków aby stworzyć warunki do prowadzenia natarcia na innych, ważniejszych kierunkach.

Celem obrony jest odparcie natarcia przeważających sił nieprzyjaciela, zadanie mu znacznych strat, utrzymanie ważnych rejonów terenu i tym samym stworzenie sprzyjających warunków przejścia do natarcia.

Istota obrony tkwi więc w określającej ją definicji oraz celu obrony.

Obeenie możliwości związków taktycznych i oddziałów w zakresie osiągnięcia celów obrony znacznie wzrosły. Na wzrost możliwości w decydujący sposób wpłynęła broń jądrowa, jak również duże nasycenie czołgami, transporterami opancerzonymi, środkami przeciwpancernymi, maszynami inżynieryjnymi i inną techniką bojową. Te właśnie czynniki pozwalają organizować trwałą i aktywną obronę na jakościowo nowych zasadach.

Czym więc będzie się wyróżniać i na czym polegać współczesna obrona ?

Do czasu pojawienia się broni jądrowej utrzymanie ważnych rejonów osiągało się przez obsadzenie ich gęstym zgrupowaniem sił i środków w rozbudowanych systemem ciągłych transzei pozycji i pasów obrony. W drugiej wojnie światowej dywizji wyznaczono pas o szerokości 6-8 km i głębokości do 6 km. W tym pasie, dywizja na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela tworzyła gęstość 1,5-2 batalionów piechoty na 1 km frontu /8DP z 15KP w obronie pod Kurskiem/.

W obecnych warunkach zagadnienie to rozwiązywane jest w inny sposób. Ponieważ na wybranych do natarcia kierunkach przeciwnik będzie używał broni jądrowej głównie na wojska broniące ważnych rejonów, stąd ześrodkowanie wysiłku wojsk broniących tych rejonów osiąga się przede wszystkim przez wykonanie uderzeń jądrowych, stworzenie silnej strefy ognia zwłaszcza przeciwpancernego na kierunkach zamykanych przez te rejonny.

Rzecz oczywista, że obecnie ważne rejonny będą również obsadzone, ale nie z takim nasyceniem jak to miało miejsce podczas drugiej wojny światowej i w latach pięćdziesiątych po wojnie.

Krótkotrwały charakter obrony, konieczność rozśrodkowania się wzdłuż i w głąb spowodowały odejście od rozbudowy obrony systemem ciągłych transzei.

Oparcie obrony na punktach oporu i rejonach obrony zapewnia większą trwałość obrony /zmniejsza skutki oddziaływania broni jądrowej na wojska i technikę bojową/, z drugiej zaś strony nasycenie wojsk środkami ogniowymi w tym głównie przeciwpancernymi zapewnia skuteczne rażenie nieprzyjaciela w lukach między punktami oporu i rejonami obrony.

Obrona w ogóle a więc i obrona pułku powinna być trwała i aktywna.

Trwałość obrony w największym stopniu zależeć będzie od tego na ile elastyczny i skuteczny okaże się system ognia a zwłaszcza przeciwpancernego; odpowiednie wykorzystanie terenu. Uporczywość w obronie ^{utrzymywania} ważnych rejonów jest nie tylko jednym z głównych elementów trwałości ale również podstawowym warunkiem wykonania zadania. Należy pamiętać, że ważność rejonów zależeć będzie nie od położenia ich w stosunku do przedniego skraju lecz od określonej roli jaką mają odegrać w powziętym przez dowódców zamiarze rozegrania walki obronnej.

Aktywność obrony jest jedną z ważniejszych cech, jest zasadniczym elementem, zdolnym pozbawić nacierającego nieprzyjaciela jego głównego atutu jakim jest inicjatywa, gdyż to on wybiera miejsce natarcia, czas i kierunek głównego uderzenia.

Jednym z zasadniczych czynników aktywności jest manewr. We współczesnej obronie zwiększyła się rola i znaczenie manewru siłami i środkami.

Ciągle wzrastającej sile uderzeniowej i manewrowości nacierającego nieprzyjaciela obrona powinna przeciwstawić nie tylko uporczywy opór wojsk na pozycjach i pasach, lecz również często stosowany manewr siłami i środkami w tym uderzenie wojsk z głębi obrony /kontratak/. Należy zdawać sobie sprawę z tego, że przy ograniczonej ilości sił i środków wojsk broniących się, zmiana stosunku sił na ważniejszych kierunkach, w decydującym momencie możliwa jest tylko przez manewr. Poprzez stosowanie manewru można zamykać wyrwy powstałe w ugrupowaniu bojowym i zamianę oddziałów /pododdziałów/, które utraciły zdolność bojową wskutek uderzeń jądrowych nieprzyjaciela. Manewr stosuje się również w celu przeciwdziałania przerwaniu się nieprzyjaciela w głębi, stworzenia zgrupowania do wykonania kontrataków itp. Manewr wykonuje się rozmieszczonymi w głębi obrony drugimi rzutami i odwodami oraz siłami i środkami z nieatakowanych odcinków.

Podsumowując zagadnienie istoty i charakteru współczesnej obrony można stwierdzić, że polega ona przede wszystkim na uderzeniach broni jądrowej, lotnictwa w tym śmigłowców uzbrojonych i innych środków, szerokim manewrze ogniem, siłami i środkami, kontratakach i uporczywym utrzymywaniu ważnych rejonów zamykających prawdopodobne kierunki natarcia nieprzyjaciela oraz na szerokim stosowaniu zapór.

2. Warunki przejścia do obrony

Doświadczenia historyczne wykazują, że bronić się może:

- strona ogólnie słabsza w danym czasie /np. Armia Polska we wrześniu 1939 r., czy Armia Radziecka latem i jesienią 1941 r./;
- strona silna równorzędnie /np. Niemcy w czasie radzieckiej kontrofensywy pod Moskwą i Stalingradem/;
- strona silniejsza /Armia Radziecka pod Kurskiem/.

Przed bitwą pod Kurskiem ogólny stosunek sił w wojskach lądowych wynosił ^{w okolicach Stalingradu} 1,4:1 na korzyść Armii Radzieckiej.

Były zatem wszelkie podstawy przejścia do natarcia, jednak świadomie i celowo przyjęto bitwę obronną. Obrona pod Kurskiem nie była więc koniecznością, nie została jej narzucona lecz była zamierzona^{x/}.

Przejście silniejszego do obrony należy uważać jako przypadek rzadki a więc nie typowy. Z reguły w każdej sytuacji obrona jest rodzajem działań charakterystycznym dla strony słabszej w ogóle, lub przejściow~~e~~ na danym kierunku.

^ Najczęściej wojska zmuszone będą przejść do obrony, ponieważ nie będą w stanie rozpocząć lub kontynuować już rozpoczętych działań zaczepnych. Taki sposób przejścia wojsk do obrony nazywamy wymuszonym. W tym wypadku zamiar przejścia do obrony będzie wpływał z niekorzystnego stosunku sił, jak również podyktowany przez inne czynniki np.: trudne warunki terenowe, brak paliwa, amunicji, bądź też wyczerpanie się sił w toku natarcia.

Na warunki przejścia dywizji /pułku/ do obrony rzutują przede wszystkim:

- wzajemne położenie wojsk stron;
- czas jakim dysponują ^{przechodzące} ~~podchodzące~~ do obrony wojska;

x/-----
Wielka Wojna Ojczyźniana str.239.

- warunki fizyczno-geograficzne i operacyjne przygotowanie danego kierunku oraz pora roku i warunki meteorologiczne.

Wojska do obrony mogą przechodzić w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem lub bez styczności z nim.

Styczność z nieprzyjacielem lub jej brak ma zasadniczy wpływ na organizację i prowadzenie obrony.

Należy sądzić, że przejście do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem będzie najbardziej typowym zjawiskiem na współczesnym polu walki. Ten sposób przechodzenia pułku do obrony może mieć miejsce w natarciu podczas odpierania przeciwnaderżenia /kontrataku/ przeważających sił nieprzyjaciela, w wyniku niepomyślnego przebiegu boju spotkaniowego, załamania się natarcia, dla umocnienia i utrzymania uchwyconych rejonów do czasu podejścia sił głównych, celem zabezpieczenia otwartego skrzydła nacierającej dywizji.

Względne bezpieczeństwo pierwszego rzutu pułku przed uderzeniami broni jądrowej wzmaga zagrożenie innymi środkami dając nieprzyjacielowi możliwość ciągłego oddziaływania na przechodzącego do obrony, zwłaszcza ogniem artylerii i środków przeciwpancernych.

Szczególne trudności w organizacji obrony wystąpią w pododdziałach pierwszego rzutu. Przewaga nieprzyjaciela i jego bezpośrednie oddziaływanie w znacznym stopniu utrudni a niekiedy wręcz uniemożliwi ~~możliwości~~ manewry i dokonanie niezbędnych przegrupowań. Stąd też pułk często do obrony będzie przechodził w takim ugrupowaniu, w jakim nacierał. Należy sądzić, że pododdziały pułku będą przechodziły do obrony nie jednocześnie lecz w miarę osiagania określonej rubieży. W ugrupowaniu pułku mogą powstać luki umożliwiające nieprzyjacielowi przenikanie jego sił w głąb obrony, atakowanie ze skrzydeł i uderzanie na tyły.

Powyższe warunki mogą powodować, że przedni skraj nie będzie miał linearnego a tym bardziej ciągłego frontu.

Charakterystycznym zjawiskiem występującym w tych warunkach będzie z reguły bardzo ograniczony czas na organizację obrony.

Przejście wojsk do obrony bez styczności z nieprzyjacielem, aczkolwiek mniej typowe we współczesnych działaniach bojowych, będzie stosowane przede wszystkim przez drugie rzuty i odwody.

Pojęcie styczności jest pojęciem względnym, jest to przede wszystkim możliwość wzajemnego bezpośredniego rażenia ogniem podstawowych środków określonego szczebla organizacyjnego. Za styczność bezpośrednią uważamy więc takie oddalenie walczących stron, które pozwala na wzajemne obezwładnienie ogniowe środkami występującymi na danym szczeblu.

Pułk będzie organizował obronę bez styczności z nieprzyjacielem wtedy, gdy jego elementy ugrupowania znajdują się poza zasięgiem głównej masy ognia artylerii nieprzyjaciela. Będzie to miało miejsce w przypadkach przechodzenia do obrony w drugim rzucie lub odwodzie dywizji, 2/ gdy dywizja organizuje obronę bez styczności z nieprzyjacielem; 3/ przy organizacji obrony wybrzeża lub wyspy 4/ gdy pułk działa jako oddział wydzielony w pasie przełamania

Organizacja obrony bez styczności stwarza pułkowi lepsze warunki do szczegółowego przestudiowania terenu, wyboru najdogodniejszych rubieży obrony, organizacji systemu ognia i manewru. W obronie bez styczności z nieprzyjacielem wojska wykorzystując w szerszym stopniu maszyny inżynieryjne będą miały możliwość rozbudowy obrony pod względem inżynieryjnym.

Styczność lub brak styczności z nieprzyjacielem są ważnymi - ale nie jedynymi warunkami, w których może być organizowana obrona. Wojska mogą przechodzić do obrony w różnej sytuacji, przy różnej aktywności nieprzyjaciela, różnym własnym składem organizacyjnym przy mniej lub więcej skomplikowanej sytuacji skażeń, różnej porze roku i warunkach meteorologicznych.

Czynniki te rzutować będą na decyzje dowódcy do obrony, która uwzględniając każdorazowo warunki powinna określić najbardziej optymalny sposób rozegrania walki.

3. Rola, miejsce, możliwości i zadania pułku w obronie

Pułk prowadzi obronę z zasady w ramach dywizji rzadziej samodzielnie. Rola pułku w obronie zależy od miejsca w ugrupowaniu bojowym dywizji, zadania i ważności bronionego przez niego rejonu, posiadanych sił i środków.

Pułk zmechanizowany może prowadzić walkę obronną w pierwszym lub drugim rzucie dywizji /odwodzie ogólnym/, natomiast pułk czołgów jako bardziej predysponowany do wykonywania kontrataków z zasady będzie używany w obronie do drugiego rzutu ~~lub odwodu ogólnego~~.

Pułk występujący w pierwszym rzucie dywizji może bronić się na głównym lub pomocniczym kierunku.

Możliwości pułku w obronie zależą w głównej mierze od ilości uderzeń jądrowych wykonywanych przez dywizję /armie/ na kierunku pułku, zadania oraz składu, charakteru terenu, spodziewanej siły nacierającego nieprzyjaciela itp. Pułk działający w terenie, który zezwala na użycie dużych zgrupowań pancernych nieprzyjaciela otrzymuje mniejszą szerokość frontu, natomiast w terenie trudnodostępnym oraz na wybrzeżu morskim szerokość frontu obrony pułku będzie z reguły większa.

Istotny wpływ na szerokość i głębokość rejonu obrony pułku ma broń jądrową. Jedną z podstawowych zasad obowiązujących również w obronie jest rozśrodkowanie wojsk. W myśl tej zasady, elementy ugrupowania bojowego powinny być tak rozmieszczone, ażeby wykluczały możliwość jednoczesnego porażenia ich jednym uderzeniem średniej mocy.

W związku z tym zaistniała konieczność utrzymywania znacznych odległości pomiędzy elementami zarówno w szereg jak i w głąb ugrupowania. /omówić na schemacie/.

Odległości te i wielkości rejonów obrony pododdziałów muszą wynikać z ich możliwości bojowych.

Kompania piechoty ma możliwość organizacji i prowadzenia obrony w punkcie oporu o szerokości 1-1,5 km oraz głębokości 0,5-1 km, a kompania czołgów 1,5-2 km i głębokości 1-1,5 km. Luki między kompanijnymi punktami oporu mogą wynosić 1-1,5 km, a między kompaniami czołgów do 2 km.

Wychodząc z tych możliwości batalion piechoty może bronić rejonu o szerokości 3-5 km i głębokości do 3 km.

Luki między batalionowymi rejonami obrony powinny z jednej strony zapewnić rozśrodkowanie wzdłuż frontu, tak by jedno uderzenie jądrowe średniego kalibru nie było w stanie jednocześnie porazić dwóch batalionów a z drugiej strony by środki tychże batalionów były w stanie ją osłonić.

Wychodząc z powyższych założeń luki między batalionowymi rejonami obrony mogą wynosić około 3 km.

Biorąc pod uwagę szerokość rejonów obrony batalionów pierwszego rzutu /kcz/ oraz lukę /luki/ między nimi szerokość rejonu pułku /poż/ może wynosić do 10 km.

Drugą pozycję drugi rzut pułku rozbudowuje w odległości 4-6 od pierwszej o głębokości jak pierwsza pozycja. Z głębokości pozycji oraz ich oddalenia wynika, że głębokość rejonu obrony pułku powinna wynosić 10-12 km.

Treść zadań pułku oraz sposób ich wykonania zależy przede wszystkim od zamiaru rozegrania walki przez dywizję. Od tego czy dywizja zamierza załamać natarcie nieprzyjaciela w oparciu o uporczywą obronę pułków pierwszego rzutu i kontrataki drugim rzutem, czy też w głębi obrony.

Przy ześrodkowaniu głównego wysiłku w rejonie obrony pułków pierwszego rzutu zadaniem ich będzie zadanie nieprzyjacielowi strat przed przednim skrajem obrony i utrzymanie rejonów decydujących o ich trwałości w wypadku włamania się nieprzyjaciela w

ich obronę, niszczenie go kontratakami drugich rzutów.

Gdy kontratak jest niemożliwy lub niecelowy, niedopuszczając do rozprzestrzeniania się nieprzyjaciela w głąb obrony i w stronę skrzydeł stwarzają warunki do wykonania kontrataku drugim rzutem dywizji.

Zadaniem pułku drugiego rzutu dywizji jest rozbicie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony i załamanie jego natarcia.

Zadanie to może zrealizować poprzez wykonanie kontrataku lub obronę kolejnej pozycji a także w wypadku pułku czołgów poprzez zajęcie całością lub częścią sił rubieży ogniowej.

Ponadto pułk będący w drugim rzucie może wykonywać takie zadanie jak: wzmocnienie lub zmianę pułku pierwszego rzutu, który poniósł duże straty; likwidację desantu nieprzyjaciela; zamykanie wyrw, które powstały po uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela; niekiedy we współdziałaniu z innymi oddziałami wykonanie uderzenia przed przedni skraj.

W wypadku gdy dywizja skupiając główny wysiłek obrony w głębi zamierza ostatecznie załamać natarcie nieprzyjaciela w oparciu o pozycje drugiego rzutu wówczas zadaniem pierwszorzutowych pułków będzie maksymalne zaangażowanie sił i środków nieprzyjaciela w walce o ich pozycję, zadanie mu znacznych strat, kanalizowanie jego sił w określonych kierunkach, stwarzając tym samym opłaczalne cele dla broni jądrowej oraz ześrodkowań ognia broni konwencjonalnej. Pułk jako drugi rzut dywizji ześrodkowanym ogniem artylerii w rejonie zagęszczenia sił nieprzyjaciela oraz skupiając większość środków przeciwpancernych na kierunkach głównej masy czołgów nieprzyjaciela zadaje mu kolejne znaczne straty i załamuje ostatecznie jego natarcie.

4. Elementy obrony pułku

Obronę pułku stanowią:

- ugrupowanie bojowe;
- system ognia;
- inżynierska rozbudowa rejonu obrony.

Wymienione elementy obrony pułku stanowią jednolitą całość. Ściśle są ze sobą związane i wzajemnie się warunkują.

Rozpatrując ugrupowanie należy pamiętać, że będzie ono warunkować możliwości optymalizacji systemu ognia a inżynierska rozbudowa będzie uwarunkowana potrzebami konkretnego ugrupowania bojowego. Podstawą siły obronnej pułku jest ogień ale i on może w pełni przejawiać swą moc tylko w powiązaniu z rozbudową inżynierską i działaniem wojsk odpowiednio ugrupowanych.

a/ Ugrupowanie bojowe pułku. /omówić na schemacie/

Ugrupowanie bojowe pułku zależy od zadania, warunków w jakich pułk przechodzi do obrony; zamiaru rozegrania walki obronnej, ważności bronionego kierunku i siły spodziewanego uderzenia nieprzyjaciela.

Powstaje ^{problem} droga podziału ^{przebieg podziału} będących w dyspozycji dowódcy pułku sił i środków na poszczególne elementy i rozmieszczenie ich w terenie przy zachowaniu odpowiednich odległości.

Należy pamiętać, że ugrupowanie bojowe w każdym wypadku powinno odpowiadać zamiarowi walki obronnej i zapewniać najefektywniejsze wykorzystanie sił i środków, narastanie siły oporu w miarę natarcia nieprzyjaciela, utrzymanie ważnych rejonów obrony, wykonanie manewru, kontrataków, możliwość odtwarzania naruszonego systemu ognia, ochrona przed uderzeniami BMR, korzystne warunki dowodzenia i współdziałania oraz najlepsze wykorzystanie terenu do obrony.

Reasumując należy stwierdzić, że ugrupowanie bojowe powinno zapewnić trwałość i aktywność obrony, zdolność przeciwstawienia się uderzeniom broni jądrowej i innych środków ogniowych, odparcie zmasowanych ataków czołgów, oraz przeciwdziałania desantem powietrznym.

W zależności od otrzymanego zadania i zamiaru rozegrania walki, posiadanych sił i środków, szerokości rejonu obrony oraz charakteru terenu pułk może się ugrupować w jeden lub dwa rzuty. Zasadniczym ugrupowaniem pułku będzie ugrupowanie w dwa rzuty. Z zasady ugrupowanie bojowe pułku narzucane jest przez dowódcę dywizji.

Ugrupowanie bojowe pułku w obronie składa się:

- pododdziałów pierwszego rzutu;
- pododdziałów drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego;
- pododdziałów artylerii i rakiet przeciwlotniczych pułku;
- odwodu przeciwpancernego;
- oddziału zaporowego;
- odwodu inżynierskiego;
- odwodu chemicznego;
- pododdziałów tyłowych /pokazać na schemacie/

Pierwszy rzut stanowi z zasady większą część sił i środków. Pułk broniący się na głównym kierunku obrony do pierwszego rzutu wydziela zwykle dwa bataliony piechoty, które można wzmocnić czołgami, ~~zapórami~~ i baterią artylerii pułkowej. Batalion wyposażony w BWP poza ~~zapórami~~ nie wymaga innego wzmocnienia.

Przy jednorzutowym ugrupowaniu pułk wydziela do pierwszego rzutu do trzech batalionów.

Pułk czołgów do pierwszego rzutu wydziela do trzech kompanii czołgów, a przy jednorzutowym ugrupowaniu do czterech kompanii czołgów. Prowadząc obronę w pierwszym rzucie dywizji może być wzmocniony do batalionu piechoty.

Głównym zadaniem pierwszego rzutu pułku jest utrzymanie ważnych rejonów na pierwszej pozycji decydujących o jej trwałości.

Drugi rzut pułku - może składać się z 1-2 batalionów w tym batalionu czołgów, który jest najbardziej predysponowany do wykonania kontrataków.

Głównym zadaniem drugiego rzutu jest niszczenie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony. Zadanie to może wykonywać poprzez wykonanie kontrataków lub obronę drugiej pozycji. Ponadto drugi rzut może zamykać wyrwy powstałe po uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela oraz dokonać zamiany pododdziałów pierwszego rzutu, który utracił zdolność bojową.

Odwód ogólnowojskowy - tworzy się wtedy, gdy pułk ugrupowany jest w jednym rzucie. Zwykle występuje w składzie dwóch kompanii /kp,kcz/ i wykonuje głównie zadania doraźne wynikłe w toku prowadzenia walki obronnej.

Pozostałe elementy ugrupowania bojowego pułku omówione zostaną w wykładach katedr rodzajów wojsk.

b/ System ognia pułku

"System ognia - to połączenie wszystkich rodzajów przygotowanego ognia dla zorganizowanego prowadzenia go w celu zniszczenia nieprzyjaciela i wykonania postawionych zadań.

System ognia związany jest ściśle z systemem zapór i charakterem terenu".^{x/}

Celem jego jest zapewnienie możliwości nieprzerwanego niszczenia nacierającego nieprzyjaciela z równoczesnym potęgowaniem się w miarę przybliżania do przedniego skraju oraz z chwilą włamania się nieprzyjaciela w rejon obrony.

Na system ognia pułku składa się: ogień artylerii organicznej i przydzielonej, ogień środków przeciwpancernych, BWP i czołgów, ogień etatowych środków pododdziałów piechoty i środków obrony przeciwlotniczej. /Omówić na schemacie/.

Organizacja systemu ognia polega na stworzeniu ciągłych stref ognia wszystkich rodzajów broni będących na wyposażeniu pułku,

^{x/}-----
Słownik podstawowych terminów wojskowych - wyd.Sztab Geb.str.S-35

zarówno przed przednim skrajem w lukach i na skrzydłach, jak również i w głębi obrony.

Końcem systemu ognia w obronie jest ogień przeciwpancerny. Ogień przeciwpancerny powinien pozbawić nacierającego przeciwnika opancerzenia - zmusić go do odkrycia się, a wówczas ostateczne rozbicie jego sił jest dużo łatwiejsze. System ognia przeciwpancernego stanowi integralną i zasadniczą część ogólnego systemu ognia pułku i obejmuje: zorganizowany ogień dział, czołgów, RÖP, przeciwpancernych pocisków kierowanych, granatników przeciwpancernych rozmieszczonych w kompanijnych punktach oporu i batalionowych rejonach obrony, na rubieżach ogniowych czołgów drugiego rzutu i odwodu przeciwpancernego.

Dobrze zorganizowany system ognia przeciwpancernego może doprowadzić do ogromnych strat nacierających czołgów i w efekcie uniemożliwienia natarcia. Przykładem może być ostatnia wojna na Bliskim Wschodzie, gdzie straty nacierających czołgów na zorganizowaną obronę przeciwpancerną były ogromne /np. w natarciu dwóch DPanc armii syryjskiej i irackiej na Wzgórza Golan straty sięgały około 80% stanów/.

Pułk nie jest w stanie stworzyć w sposób ciągły i odpowiedniej gęstości strefy ognia przeciwpancernego w całym rejonie obrony, stąd też konieczne jest odpowiednie rozmieszczenie środków oraz przygotowanie odwodów przeciwpancernych i ognia innych środków rażenia w celu stworzenia głęboko urzutowanej i trwałej obrony przeciwpancernej na najbardziej prawdopodobnych kierunkach zagrożenia pancernego nieprzyjaciela.

Przedstawiłem tu tylko niektóre problemy systemu ognia - nie przypadkowo eksponując ogień przeciwpancerny. Jako podstawowy materiał do studiowania tegoż problemu zaleca się Regulamin Walki str. 228-232. Podręcznik Taktyka Ogólna str. 263-267, Biuletyn Informacyjny nr 3 /108/ oraz Podręcznik Działania bojowe pułku, Rozdział V.

c/ Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku

Inżynieryjna rozbudowa jest jednym z zasadniczych elementów trwałości obrony, szczególne znaczenie odgrywa rozbudowa fortyfikacyjna i system zapór inżynieryjnych.

Pułk w obronie rozbudowuje:

- dwie pozycje obronne;
- rejon stanowisk ogniowych artylerii;
- rejon stanowisk ogniowych artylerii przeciwlotniczej;
- drogi dojazdu i rubie^{że} kontrataków, rubieże ogniowe oraz rubieże odwodów specjalnych;
- stanowisko dowodzenia.

Ponadto może rozbudowywać odcinki pozycji ryglowej, pozycję pozorną oraz pozycję przednią. /Omówić na schemacie/.

Szczegółowo problem ten będzie naświetlony w wykładzie katedry wojsk inżynieryjnych.

5 II. NIEKTÓRE PROBLEMY ORGANIZACJI OBRONY PRZEZ PUŁK

Organizacja obrony jest to cały kompleks zabiegów podejmowanych przez dowódcę i sztab pułku, związanych z wypracowaniem i przekazaniem decyzji oraz przygotowaniem wojsk do jej realizacji. Stanowi zatem tę część działalności dowódcy i sztabu, od których przede wszystkim zależy w jakim stopniu i z jakim pożytkiem zużytkowane zostaną możliwości bojowe pułku. Nie przypadkowo więc żąda się od poszczególnych oficerów nie tylko głębokiej znajomości zasad organizacji obrony, lecz także a nawet przede wszystkim, umiejętności ich zastosowania w konkretnej sytuacji.

Organizacja obrony rozpoczyna się zwykle z chwilą otrzymania przez dowódcę pułku rozkazu przejścia do obrony. Składa się na nią:

- powzięcie decyzji, rekonesans i postawienie zadań bojowych;
- organizacja współdziałania;
- organizacja dowodzenia i łączności;
- organizacja zabezpieczenia działań bojowych i pracy politycznej.

Kolejność i zakres rozwiązywania poszczególnych czynności organizacyjnych w obronie mogą być bardzo różnorodne i uzależnione będą głównie od konkretnej sytuacji taktycznej głównie zaś od: charakteru działań nieprzyjaciela, rodzaju terenu i czasu jaki pozostaje na organizację obrony.

W każdej sytuacji sposób pracy dowódcy i sztabu w zakresie organizacji obrony pułku powinien być taki, by zapewnił stałą gotowość pododdziałów do odparcia uderzenia nieprzyjaciela, umiejętne wykorzystanie terenu, zajęcie obrony we właściwym czasie i w sposób zorganizowany oraz dokładną organizację ognia wszystkich rodzajów.

Ze względu na ogólnie dostępną obszerną literaturę traktującą o tym zagadnieniu w wykładzie pomijam metodę pracy dowódcy i oficerów sztabu nad organizacją obrony, ograniczę się jedynie do naświetlenia problemu rekonesansu i współdziałania jako niezmiernie istotnych w obronie.

Właściwości obronno-ochronne terenu mają ważki wpływ na trwałość obrony. Pełną ocenę tych właściwości może dać tylko osobisty wgląd w teren - czyli rekonesans prowadzony przez dowódcę. Stąd też do jego przeprowadzenia dowódca pułku winien dążyć zawsze. Sposób jego przeprowadzenia uzależniony będzie od sytuacji bojowej i posiadanego czasu.

Rekonesans pozwoli dowódcy dokonać konfrontacji opracowanej na podstawie mapy decyzji z faktyczną sytuacją taktyczną i warunkami terenu a w wypadku konieczności wprowadzenia do niej niezbędnych zmian.

W obronie bez styczności z nieprzyjacielem rekonesans z reguły przeprowadza się przed podjęciem decyzji. Prowadzenie rekonesansu w tych warunkach jest bardzo korzystne, gdyż zezwala na pełniejsze uwzględnienie właściwości terenu w tworzeniu systemu obrony.

Wojska jednak z reguły będą przechodziły do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem w ograniczonym czasie. W tych warunkach najczęściej rekonesans dowódca prowadzi tylko na jednym punkcie, który wybiera się zwykle na przewidywanym kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela. Na innych kierunkach do przeprowadzenia rekonesansu można wyznaczyć grupę rekonesansową z zastępcą dowódcy pułku ~~d~~ liniowych lub wyznaczonym oficerem sztabu. Grupa ta prowadzi rekonesans równoległe z grupą rekonesansową dowódcy.

Krótki czas na organizację obrony zobowiązuje do rozwiązywania w trakcie rekonesansu tylko najważniejszych problemów dotyczących przygotowania obrony przez pułk.

Podczas rekonesansu dowódca pułku powinien udokładnić i ostatecznie sprecyzować takie problemy jak: najbardziej prawdopodobny kierunek natarcia sił głównych nieprzyjaciela, zwłaszcza jego czołgów, rejony uderzeń ogniowych, odcinki ześrodkowanego i zapowego ognia artylerii, rejon głównego wysiłku obrony, przebieg w terenie pozycji przedniej, przedniego skraju, rejonów, rubieży rozwinięcia odwodów, rejonów i pozycji zapasowych i pozornych /o ile się je rozbudowuje/, rubieże ogniowe batalionu czołgów i odwodu przeciwpancernego, rejony zapór i zniszczeń, miejsca stanowisk dowodzenia, rejony rozmieszczenia pododdziałów tyłowych oraz sposób osłony luk i skrzydeł i system zapór inżynierskich.

Współdziałanie dowódca pułku z reguły organizuje w terenie po postawieniu zadań bojowych pododdziałom.

Współdziałanie w obronie organizuje się na całą głębokość obrony według prawdopodobnych kierunków natarcia nieprzyjaciela oraz zadań i kontrataków wojsk własnych, zawsze na korzyść tego elementu ugrupowania, który w danym etapie walki spełnia główne zadania.

Współdziałanie w pułku organizuje się przy ^{obecności} współdziałaniu dowódców elementów ugrupowania bojowego w celu zapoznania wszystkich zainteresowanych z przewidywanym przez dowódcę sposobem realizacji otrzymanego przez pułk zadania oraz z zadaniami realizowanymi w tym celu przez poszczególne elementy ugrupowania bojowego.

Treść współdziałania może być różna i zależy przede wszystkim od warunków, w jakich pułk przechodzi do obrony.

Podczas organizacji współdziałania udokładnia się działania artylerii i czołgów oraz innych środków ogniowych z zadaniami pododdziałów broniących pozycji przedniej oraz batalionów pierwszego rzutu i środków ogniowych podczas odpierania ataków nieprzyjaciela przed przednim skrajem, działania pododdziałów pierwszego rzutu, odwodów specjalnych i środków ogniowych w celu wykonania kontrataku, działania odwodów specjalnych i drugiego rzutu broniących rejonów w głębi obrony pułku.

Dowódca pułku organizuje współdziałanie w obronie dla realizacji takich celów jak:

- rażenie nieprzyjaciela w czasie jego podchodzenia do przedniego skraju lub znajdującego się w położeniu wyjściowym do natarcia w bezpośredniej styczności; rażenie nieprzyjaciela w czasie walki o utrzymanie pozycji przedniej i pozycji ubezpieczenia bojowego /jeśli się je tworzy/;
- walka o utrzymanie przedniego skraju obrony;
- walka z nieprzyjacielem, który włamał się w głąb obrony pułku.

Organizując współdziałanie, dowódca pułku dla wykonania każdego z wymienionych zadań podaje zamiar oraz szczegółowo omawia sposób działania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego.

Współdziałanie dla zrealizowania poszczególnych, wyżej wymienionych zadań, organizuje się według prawdopodobnych kierunków natarcia nieprzyjaciela, w pierwszej kolejności na przewidywanym kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela.

Jeżeli pułk planuje wykonanie kontrataku, to współdziałanie dla realizacji tego zadania, to jest zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, organizuje się według przewidywanych kierunków kontrataków.

W rezultacie organizacji współdziałania, dowódca każdego pododdziału, każdego elementu ugrupowania bojowego pułku powinien dokładnie wiedzieć kiedy, ugdzie i wjaki sposób działać wspólnie z innymi pododdziałami i elementami ugrupowania bojowego w trakcie poszczególnych etapów walki obronnej.

Współdziałanie utrzymuje się przez cały okres trwania walki obronnej.

III. PROWADZENIE OBRONY PRZEZ PUŁK

Rozpatrując możliwy przebieg walki z nacierającym nieprzyjacielem w walce pułku można wyróżnić następujące okresy:

- udział pułku w zerwaniu natarcia nieprzyjaciela;
- odparcie ataku i załamanie natarcia nieprzyjaciela przed przednim skrajem;
- zniszczenie nieprzyjaciela w głębi obrony.

Przejdę do omówienia poszczególnych okresów walki

a/ Udział pułku w zerwaniu natarcia nieprzyjaciela

Jest to przedsięwzięcie leżące w kompetencji armii. Pułk może wziąć udział w zerwaniu lub osłabieniu natarcia nieprzyjaciela wtedy, gdy znajduje się na kierunku przeciwnatarcia sił podchodzących z głębi i wraz z nimi wykonać uderzenie przed przedni skraj lub w ramach kontrprzygotowania poprzez wykonanie uderzeń ogniowych na przeciwnika wychodzącego z rejonów wyjściowych względnie w czasie jego rozwijania.

b/ Odparcie ataku i załamanie natarcia nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela przygotowania ogniowego na sygnał pododdziały pułku przechodzą do ukryć. Dowódcy i wyznaczeni obserwatorzy obserwują działanie nieprzyjaciela. Artyleria, a następnie czołgi i środki przeciwpancerne prowadzą ogień do rozwijającego się natarcia nieprzyjaciela.

Po wykonaniu uderzeń jądrowych przez nieprzyjaciela dowódca pułku odtwarza dowodzenie, zarządza w zależności od potrzeb likwidację skutków uderzeń i organizuje odparcie ataku. Dla zamknięcia wyłomów w ugrupowaniu bojowym spowodowanych uderzeniami broni jądrowej wysyła się odwód przeciwpancerny, a w razie konieczności część drugiego rzutu.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela ataku otwierają ogień z maksymalnym natężeniem wszystkie środki ogniowe rozmieszczone w czołowych punktach oporu. Główną uwagę skupia się na niszczeniu czołgów i transporterów opancerzonych. Pododdziały pierwszego rzutu uporczywie bronią zajmowanych rejonów w wypadku ich okrażenia.

W walce o przedni skraj obrony dowódca pułku kieruje działaniami ze stanowiska dowodzenia lub obserwacyjnego, wpływając na rozwój walki przede wszystkim przez ześrodkowanie ognia artylerii pułku na kierunki najbardziej zagrożone.

c/ Zniszczenie nieprzyjaciela w głębi obrony

We współczesnych warunkach wtargnięcie nieprzyjaciela w głąb obrony jest zawsze możliwe - zwłaszcza na kierunkach wykonywanych uderzeń jądrowych. Czołowe pododdziały, które znalazły się na tyłach nieprzyjaciela, utrzymują zajmowane rejony obrony. Utrzymanie tych rejonów ma szczególnie ważne znaczenie dla organizacji walki w głębi pułkowego rejonu obrony, kanalizują bowiem ruch nieprzyjaciela i nie pozwalają mu na rozprzestrzenianie się w stronę skrzydeł.

Dowódca pułku w celu wzmocnienia obrony na odcinku włamania nieprzyjaciela może użyć odwodu przeciwpancerneho, pododdziałów ze składu drugiego rzutu oraz sił i środków z odcinków nie atakowanych.

Dużą rolę w obronie spełniają kontrataki. Pułk w zależności od sytuacji może wykonać kontratak:

- samodzielnie;
- wspólnie z drugim rzutem /odwodem dywizji/;
- wspólnie z kontratakującym sąsiadem.

Problem aktywności w ogóle w tym głównie wykonywanie kontrataków był przedmiotem ożywionej dyskusji na łamach szeregu kolejnych numerów Myśli Wojskowej w latach 1971-72. Można spotkać się z twierdzeniami, że "wykonywanie kontrataków nie jest celowe, ponieważ ten kto wykonuje kontratak wchodzi w położenie nacierającego i traci wszystkie korzyści jakie dawała mu obrona".

Zapewne część prawdy zawiera takie twierdzenie.

Należy jednak pamiętać o tym, że właśnie kontrataki i przeciwuderzenia ograniczają inicjatywę nacierającego i tempo jego natarcia, są też jedyną drogą do przejęcia ogólnej inicjatywy i bez niej obrona nie wykona swego zadania.

Doświadczenia wojenne uczą, że w systemie obrony kontrataki spełniały dużą rolę. Ich działanie doprowadzało często do zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.

We współczesnej obronie zmieniły się warunki wykonywania kontrataków, bowiem użycie broni jądrowej pozwala szybciej osiągnąć zmianę w niekorzystnym stosunku sił i zwiększyć efektywność kontrataków.

Podjęwając decyzję do wykonania kontrataku dowódca pułku musi zawsze uwzględniać sytuację na polu walki i na tej podstawie ocenić celowość wykonania kontrataku. Kontrataki wykonywane za wszelką cenę bez względu na warunki i okoliczności mogą przynieść więcej szkody niż korzyści.

Jakie będą więc korzystne warunki do wykonania kontrataku na szczeblu pułku ?

Podstawowym warunkiem wykonania kontrataku jest zachowanie zdolności bojowej drugiego rzutu /odwodu/ po uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela. Istotne znaczenie dla powodzenia kontrataku posiada utrzymanie przez pierwsze rzuty rejonów zapewniających rozwinięcie sił drugiego rzutu do kontrataku.

Najkorzystniej jest wykonywać kontratak w momencie, kiedy nacierające pododdziały nieprzyjaciela na skutek poniesionych strat zostały zatrzymane lub tempo ich natarcia zahamowane, a podchodzące z głębi najbliższe odwody zostały odcięte lub poniosły duże straty.

Pułk z zasady wykonuje kontratak wspólnie z drugim rzutem /odwodem/ dywizji lub we współdziałaniu z drugim rzutem sąsiednich pułków. W przypadku, gdy w głąb obrony włamały się nieznaczne siły nieprzyjaciela, pułk może wykonać kontratak samodzielnie.

Kontratak pułku będzie celowy wówczas, kiedy nieprzyjaciel nie przełamał obrony batalionów pierwszego rzutu.

Kontrataki wykonuje się z marszu i z zasady na skrzydła i tyły nacierającego nieprzyjaciela. Jeżeli nieprzyjacielowi zadano duże straty, szczególnie bronią jądrową, lub jeśli w danych warunkach niemożliwe jest wyjście kontratakującego zgrupowania na skrzydło nieprzyjaciela, kontratak może być wykonany od czoła.

Celem kontrataku jest rozbicie nieprzyjaciela w rejonie włamania i odtworzenie przedniego skraju.

Jeżeli nieprzyjaciel po pokonaniu obrony pierwszych rzutów wtargnie w głąb obrony, a brak jest warunków do wykonania kontrataku lub kontratak nie rokuje powodzenia, wtedy dowódca pułku powinien zorganizować obronę w głębi, w celu stworzenia korzystnych warunków do wykonania kontrataku przez drugi rzut /odwód/ dywizji.

W tym przypadku drugi rzut pułku przechodzi do obrony na kierunku najbardziej zagrożonym w celu niedopuszczenia do przerwania się nieprzyjaciela na tyły ugrupowania obronnego pułku. Odwód przeciwpancerny i oddział zaporowy pogłębiają obronę drugiego rzutu pułku lub osłaniają jeden z kierunków możliwego rozprzestrzeniania się nieprzyjaciela w stronę skrzydeł. Z chwilą rozpoczęcia kontrataku przez drugi rzut dywizji, część pułku znajdująca się na jego kierunku bierze z nim udział.

ZAKOŃCZENIE

W wykładzie przedstawiłem niektóre tylko wybrane zagadnienia obrony pułku, zasygnalizowałem obowiązujące w tym względzie zasady, stąd też wykład ten traktowany może być jako wprowadzenie do samodzielnego studiowania całokształtu problematyki obrony.

Podane w wykładzie normy traktować jako obowiązujące.

Wykonano w 5 egz.

Egz. nr 1-5 - Bibl.Nauk.

Wyk. płk S.Tretyn tel.50083

Druk.E.K. dnia 10.12.80 r.

Nr ks.masz.Pf117/KTO

WYKAZ LITERATURY

zalecanej do samodzielnego
studiowania

I. Materiały i dokumenty normatywne

1. Dyrektywa MON do działalności Sił Zbrojnych PRL na lata 1981-85.
2. Rozkaz MON do szkolenia Sił Zbrojnych w danym roku.
3. Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja-pułk/. Wyd.Szt.Gen. Rozdział VIII.

II. Materiały problemowe

1. Podręcznik: Taktyka ogólna, wyd.MON 1968r. nr bibl.012827, rozdział XV i XVI.
2. Podręcznik: Działania bojowe pułku. Wyd.ASG WP, Rozdział V.
3. Biuletyn Informacyjny nr 3 /108/, wyd.MON nr bibl.019674.
4. płk dypl. A.Prokop - skrypt - Zasady organizacji i prowadzenia obrony przez pułk nr bibl.16777.

III. Materiały studyjne

1. G.Żukow: Wspomnienia i refleksje, wyd.MON książka ta obok innych problemów zawiera wnikliwą ocenę działań obronnych w drugiej wojnie światowej na froncie wschodnim. Wartość i przydatność powyższej pozycji wynika głównie stąd, że obok charakterystyki podaje sposoby poszczególnych bitw i operacji obronnych. Między innymi podaje obszerną genezę obrony Moskwy, Leningradu, Stalingradu i Kurska.
2. Podręcznik. Rozwój Taktyki Armii Radzieckiej w Wielkiej Wojnie Narodowej 1941-1945, nr bibl.845.
Podręcznik omawia między innymi rozwój taktyki walki obronnych. Daje analizę możliwości związków taktycznych i oddziałów w poszczególnych fazach wojny. Wartość pozycji wyraża się między innymi tym, że zawiera szereg konkretnych przykładów ze szczegółową ich analizą.

W Y K A Z

materiałów, które mogą być wykorzystane
w czasie wykładu

I. Schematy /plakaty/

1. Struktura rejonu obrony pz - pf6232
2. Ugrupowanie bojowe pz w dwa rzuty - pf6230
3. Obrona pułku zmechanizowanego - pf 06021
4. Ugrupowanie pcz w dwa rzuty - pf 4455
5. System ognia pz w obronie - pf4492
6. System ognia pcz w obronie - pf4493

II. Diapozytwy

1. Obrona pułku 01308
2. Organizacja systemu ognia w obronie pułku - pf1131
3. Obrona pułku /pcz/ - pf743
4. Ugrupowanie pułku zmech. /w jednym i dwa rzuty/ - 0473
5. Struktura obrony pz - pf642.

